
Medierna måste ta sitt ansvar inför medborgarna

ULLA JÄRVI

Nu och då ser man braskande nyheter om hur sjukdomar kan förebyggas eller hälsan förbättras. Sett ur medicinens och hälso- och sjukvårdens perspektiv kan de ha icke-önskvärda följder, men ibland varnar nyheterna om verkliga hot och faror. I yttrandefrihetens namn är det varken möjligt eller tillåtet att förhindra att skandalnyheter publiceras, men till journalistiken hör självreglering, och för den står Opinionsnämnden för massmedier när den tolkar hur Journalistreglerna följs. I denna artikel diskuterar jag hur massmedierna i det radikalt förändrade medielandskapet kan behålla sin tillförlitlighet och hur de fullföljer sitt ansvar.

SKRIBENTEN

Ulla Järvi är generalsekreterare vid Finlands vetenskapsredaktörers förbund. Hon var tidigare redaktör vid Finska Läkartidning. Hennes forskning gäller medicinsk journalistik och hälsokommunikation.

”Polisen utreder mamma som gett silvervatten till barn”, löd en rubrik i Hufvudstadsbladet i januari 2018. Enligt artikeln finns det skäl att misstänka att en mamma som har gett sitt barn silvervatten har gjort sig skyldig till misshandel, och polisen måste undersöka om silvervattnet eventuellt är toxiskt (1). Användningen av silvervatten fick publicitet när temat togs upp av Svenska Yles program Spotlight i november 2017. I programmet drack två kvinnor silvervatten med citron och den ena berättade att hon också ger silvervatten till sin bebis. Genom kvinnorna lät programmet förstå att silvervatten både förebygger och behandlar ett stort antal sjukdomar (2). Ämnet fick större publicitet i Finland när Yles program MOT citerade Spotlight och undersökte silverhalten i olika preparat på marknaden. Det visade sig att halten i vissa preparat var mycket låg eller åtminstone lägre än innehållsdeklarationen angav (3). Till följd av programmet förbjöd Fimea, som övervakar läkemedelsmarknaden, försäljarna att marknadsföra silvervatten som läkemedel. Enligt Yle började myndigheterna agera först när de väcktes av mediepubliciteten, alltså efter att de hade kontaktats av redaktören för pro-

grammet. Livsmedelssäkerhetsverket Evira förbjöd visserligen redan 2013 ett finländskt företag att göra reklam för silvervatten för livsmedelsbruk och varnade allmänheten för att inta preparatet på grund av det kolloidiala silver som det innehöll. Följande gång dök intag av silvervatten och farorna med det upp i offentligheten först i november 2017, trots att produkter hela tiden hade marknadsförts också för invärtes bruk. Vi kan alltså på goda grunder konstatera att rapporter i medierna får myndigheterna att handla (Bild 1).

I expertkretsar förhåller man sig ofta negativt till medial uppståndelse, men offentlighet kan sätta fart på myndigheterna också i frågor som är viktiga för medborgarna. Med avseende på det journalistiska ansvaret är det viktigt att se om alla turer och myndighetsbeslut i fallet med silvervattnet bevakas ända till slutet, vilket Journalistreglerna förutsätter. Fram till årsskiftet hade fallet hur som helst satt igång en diskussion om alternativa och föreställningsbaserade behandlingar och behovet att reglera dem via lagstiftning. Debatten om reglering har tidvis blossat upp – oftast i efterdyningarna av liknande fall som har fått publicitet och som har upprört sinnen.

Professionens etiska koder i det civila samhället

Den journalistiska etiken läggs fast i Journalistreglerna, där första punkten lyder: ”Journalisten är i första hand ansvarig inför sina läsare, lyssnare och tittare. Dessa har rätt att få veta vad som händer i samhället” (JR 1). En annan lika grundläggande regel är

Sinisenharmaa iho, nenäverenvuotoa ja kouristuksia: THL varoittaa lukuisista oireista, joita terveysbloggaajien ylistämä hopeavesi aiheuttaa

THL:n mukaan liiallinen määrä hopeaa on ihmisen elimistölle myrkyllistä.

UUTISSET 20.11.2017 © 19.54

Bild 1. Silvervatten.

”Det är journalisters plikt att sträva efter en sanningsenlig informationsförmedling” (JR 8). Det är att märka att hos oss har förutom journalisterna också nästan alla förläggare, oberoende av ägarstruktur eller ägarideologi, förbundet sig att följa Journalistreglerna. De första reglerna publicerades 1958 (4).

Inom journalismen tolkas etik utgående från yttrandefriheten: journalismens uppgift är att främja den lagstadgade yttrandefriheten, där det vid sidan av frihet också ingår ansvar och omdöme. Självtvättningen representeras av Journalistreglerna och av Opinionsnämnden för massmedier, som i efterhand tolkar hur reglerna följs. Journalisterna har tilldelats rätt att bedöma och samtidigt rörelsefrihet. De etiska reglerna har sagts vara en grundpelare som får journalisterna att tänka över den etiska basen för sitt arbete, men de har blivit allt svårare att följa eftersom mediavärlden genomgår allt större och mer omvälvande förändringar.

Trots att journalismen är betydligt yngre än läkarprofessionen finns det paralleller mellan de etiska reglerna för dessa yrkeskåror. I läkarens försäkring läkarna att de ska sträva efter att tjäna sin nästa med respekt för mänskligheten och livet. De lovar att i sitt arbete

följa läkaretiken och bara använda metoder som visats vara till nytta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet (6). Både journalister och läkare har först och främst ansvar inför medborgarna och medmänskorna, inte till exempel inför myndigheterna eller överheten. Grunden för verksamheten är yrkesetik och beprövade metoder. Den sanningsenlighet som förutsätts av journalister jämföras i läkarens arbete med forskningsevidens eller erfarenhet.

Professionens interna etiska regler prövas i vardagens praktiska avgöranden. I det dagliga patientarbetet måste läkarna avväga mellan vetenskaplig evidens och erfarenhet, men de måste också lyssna till patientens synpunkter och önskan. Journalister måste å sin sida väga in kravet på sanningsenlighet när de väljer intervjuobjekt, lyfter fram innehållet, formulerar sig och avgränsar detaljer. En text eller ett program kan inte omfatta alla möjliga synvinklar, och all information lämnar alltid rum för tolkning. Det att informationen är mångtydig innebär i journalistisk praxis att händelser och fenomen aktivt kartläggs, väljs ut, bearbetas, beskrivs och förklaras utifrån Journalistreglerna, nyhetskriterier och andra normer för information och etik (7, s. 139).

Av massmedia krävs dels oavhängighet och objektivitet, dels neutralitet och opartiskhet. När en journalist hänvisar till opartiskhet och objektivitet, är de på ett allmänt plan obestridliga normer i den journalistiska arbetsprocessen. Enligt kommunikationsforskaren Aki Petteri Lehtinen beaktar dessa normer dock inte de spänningar som finns i frågor om information och värderingar, att de är komplexa och går in i varandra (7, s. 43–44).

Heikki Kuutti, forskningsordnare i journalistik vid Jyväskylä universitet, konstaterar att fakta som i och för sig är sanna kan ge felaktiga föreställningar när de används i en nyhet. De experter som finns tillgängliga intervjuas för en nyhet, men de är inte alltid de bästa. Uppgifter som överbetonar eller tillspetsar en nyhet och dess verkliga betydelse kan dessutom göra nyheten mindre sanningsenlig. Ibland kan väsentlig information helt saknas. Kuutti varnar också journalisterna för att likställa uppgifter som är ojämförbara och för att skapa icke-existerande kausalitet mellan de ämnen som de behandlar.

Det händer att journalister citerar sina intervjuobjekt på ett sådant sätt att ansvaret för det som sägs faller enbart på informationskällan. Journalister som enbart citerar sina intervjuobjekt och inte kontrollerar och bedömer om uppgifterna håller streck får det att se ut som att utsagorna är faktabaserade, påpekar Kuutti. Trots att de kanske inte gör det medvetet, innebär det att de åsikter som läggs fram blir oemotsagda sanningar (8).

En journalist som eftersträvar neutralitet sätter upp sin nyhet så att till exempel en mamma som vägrar låta vaccinera sitt barn jämförs med överläkaren vid ett forskningsinstitut. Sådan journalistik ger upphov till en false balance-konstellation, en objektivitetsillusion som ofta kritiserar av vetenskapliga experter. Mamman och experten argumenterar för var sin ståndpunkt inför tittaren, och redaktören överlåter till sin publik att själv välja vad som är sanning. Man kan fråga sig om journalisten uppfyller sitt ansvar enligt etikreglerna i ett sådant fall.

Allmänheten litar mer på vetenskap än på medier

I västvärlden bygger massmediernas arbete på det förtroende som medborgarna känner gentemot dem (9). Tilliten till medierna "lånas" också av andra samhällsinstitutioner som medierna rapporterar om. Medierna är medborgarnas viktigaste källa till bland annat

vetenskaplig information. Enligt Vetenskapsbarometern (10) som publiceras av föreningen Tieteen tiedotus meddelar tre av fyra finländare att de följer medicinens utveckling och intresserar sig för exempelvis nya läkemedel och behandlingsmetoder. En finländare av tio anser medicinens nivå vara mycket eller ganska hög och lika många rent av litar på medicinens förmåga att hjälpa mänskligheten. Förtroendet för vetenskapliga institutioner, universitet, högskolor samt forsknings- och finansieringsorganisationer är också hög.

Enligt Vetenskapsbarometern litar färre än hälften av finländarna förbehållslöst på massmedierna som vetenskaplig informationskälla, men förtroendet har ökat något under de senaste åren. År 2001 svarade så många som var tredje att förtroendet för medierna är mycket eller rätt lågt. Andelen tvivlare hade 2016 sjunkit till cirka en femtedel. Trots det är det ett slags paradox att medierna berättar om vetenskapens framsteg på ett sätt som får finländarna att starkt lita på vetenskapen, medan de inte alls litar lika mycket på informationsförmedlarna.

Förtroendet för vetenskapen och medicinen i Finland har enligt Vetenskapsbarometern legat på en hög nivå under hela 2000-talet, det vill säga hela den tiden som undersökningarna har gjorts. Samtidigt har det inträffat många uppseendeväckande händelser och regelrätt missbruk inom medicinen, till exempel professor Urpo Rinnes oetiska förfaringssätt vid millennieskiftet i samband med behandlingsstudier om parkinsonpatienter. Händelsen kom fram i offentligheten 2005–2006. Vetenskapsbarometern uppvisade trots det ingen svacka.

Vetenskap & Allmänhet, som under hela 2000-talet har genomfört en motsvarande vetenskapsbarometer i Sverige, beslöt 2016 att särskilt fråga hur ett fall av misstänkt missbruk som kommit fram inverkat på allmänhetens förtroende. En svensk tv-dokumentär rapporterade om läkaren och forskaren Paolo Macchiarini, som anlade konstgjorda luftstrupepar på patienter. Detta gav upphov till stor uppståndelse och misstanke om missbruk vid Karolinska Institutet vintern 2016 (11). Enligt en enkät som gjordes samma höst kände 80 procent av respondenterna till fallet. Drygt 60 procent av svenskarna svarade att fallet Macchiarini inte hade fått dem att förhålla sig mindre tillitsfulla till medicinsk forskning, men var tredje ansåg att förtroendet hade minskat. Macchiarini fick dock inte svenskarna att förlora förtroendet för vetenskap i allmänhet. Tvärtom ökade förtroendet för forskare på ett

DOKUMENT INIFRÅN

Experimenten: Stjärnkirurgen

Paolo Macchiarini
 Foto: Conan
 Fitzpatrick/SVT

Del 1 av 3. Stjärnkirurgen. Året 2015 blev inte som stjärnkirurgen Paolo Macchiarini hade tänkt sig. Han har hunnit bli anklagad, nästan fälld – och friad – för forskningsfusk. Han har anklagats för att använda dödligt sjuka personer som försökskaniner, och hans operationer utreds av polis och åklagare, med misstanke om vållande till annans död. Allt detta på Karolinska – en av Sveriges viktigaste forskningsinstitutioner.

Bild 2. Macchiarini.

allmänt plan i Sverige jämfört med tidigare år (12) (Bild 2).

Mediedrevet gjorde att chefer vid Karolinska avskedades, men hösten 2017 kom meddelandet att Macchiarini inte åtalas. Efter det beskyllde Macchiarini medierna för att upprepa felaktiga detaljer i sin nyhetsrapportering. Den reporter som gjorde den ursprungliga dokumentären för SVT belönades med Sveriges Stora journalistpris 2016. Fallet Macchiarini visar hur högt det uppskattas att journalisten utreder och offentliggör missförhållanden i samhället.

I Finland fick en redaktör vid Turun Sanomat Stora journalistpriset 2017 för en artikelserie som behandlade misstänkta och konstaterade övergrepp mot patienter samt andra oegentligheter på en avdelning vid ett psykiatriskt sjukhus. Interna händelser på ett sjukhus stannar inte längre inom den egna hierarkiska gruppen utan de förs fram i offentligheten. Polisundersökning eller åtalsprövning är inte nödvändigtvis det som i första hand ger impulsen till nyheten, utan det kan gå så att en fråga får publicitet först och undersökningen kommer sedan. Inte heller detta är alltid hela sanningen, utan ibland kan det hända att undersökningar och utredningar förefaller vara orsak för medarbetarna att föra fram fallen i medierna.

Garanterar självreglering förtroendet?

Bland de anmälningar som kommer in till Opinionsnämnden för massmedier (ONM), det organ som tolkar god journalistisk sed samt yttrande- och publiceringsfriheten, finns det varje år några som behandlar hälsa och sjukdomar. I förhållande till hur enormt många inlägg om hälsa det finns och hur populära de är förekommer bara få anmälningar om hälsojournalistik (13). Av det kan man dra slutsatsen att finländsk hälsojournalistik åtminstone i huvudsak är faktabaserad och pålitlig. Det är också möjligt att de nuvarande Journalistreglerna inte kan komma åt hälsojournalistikens objektivitetsillusion och överdrivna kausalitet eller påverka det faktum att ansvaret att tolka journalisternas motstridiga citering av intervjuobjekten läggs helt på mediekonsumenterna.

Journalistreglerna säger följande "Allmänheten ska kunna skilja fakta från åsikter och fiktivt material." (JR 11). Dessutom innehåller de följande påminnelse: "Journalister ska förhålla sig kritiskt till informationskällorna. Detta är särskilt viktigt i kontroversiella frågor, eftersom nyhetskällorna kan syfta till egen vinning eller till att skada andra" (JR 12). JR 16 förbjuder smyg reklam och kräver

att gränsen mellan annonser och redaktionellt material ska hållas klar. Dessa regler har i huvudsak tillämpats i beslut som till exempel har gällt frågan om homeopati eller andra alternativa och föreställningsbaserade behandlingar är förenliga med god journalistisk sed.

Första gången ONM bedömde vilken omedelbar inverkan en nyhet har på människors hälsobeteende var i ett beslut från 2016. Nämnden gav då ett fällande beslut (6220/SL/16) om en nyhet som Kauppalehti publicerade på sin webbplats: *Nervgift i tandkrämen? Cancer, autism, hjärnskador...* Efter feedback från allmänheten hade rubriken ändrats till: *Forskarna hävdar: fluor i tandkräm kan minska barns intelligens och senare till: Forskare oroliga för riskerna med fluor.* Den som gjorde anmälan påpekade att det i ingendera av de två källorna till artikeln hävdades att fluor i tandkräm skulle ha ett samband med cancer, autism eller uppmärksamhetsstörningar. Den ena citerade undersökningen behandlade inverkan av miljögifter i allmänhet och den andra de höga fluorkoncentrationerna i dricksvatten i Kina. I sitt svar till nämnden uppgav chefredaktören för Kauppalehti till sitt försvar att redaktören hade varit grundlig och använt flera informationskällor.

Nämnden påpekade å sin sida att en av källorna, som troligen gett upphov till de felaktiga uppgifterna i artikeln, var en icke-journalistisk webbplats som odlar konspirationsteorier. Vidare ansåg nämnden att skandalsökande och felaktiga vetenskapsartiklar som grundar sig på andrahandskällor är ägnade att minska journalismens trovärdighet och faktabasen för hela den samhälleliga debatten. Till sist skrev nämnden också att det är särskilt skadligt att som vetenskapsnyheter publicera material som förleder allmänheten att göra hälsomässigt felaktiga val för sig själva eller sina barn.

År 2017 gav ett fällande utslag (6623/AL/17) om en bloggartikel på tidningen Kaksplus Facebook-sida som i översättning var rubricerad "Gästskribent: Det här får du kanske inte höra om vaccinationer på rådgivningen!" Där påstods bland annat att den immunitet som vaccinationerna ger som bäst räcker bara några år, om ens det och att största delen av läkarna och hälsovårdarna som arbetar med vacciner inte har en aning om vad de innehåller. Tidningens chefredaktör svarade på klagomålet exceptionellt rakt på sak, nämligen att detta inte alls borde ha publicerats i tidningens sociala medier. ONM påminde om att medierna måste följa Journalistreglerna också när de publicerar innehåll i eget namn på sina

egna konton på sociala medier. Detta är extra viktigt eftersom gränsen mellan journalistik och annan kommunikation lättare suddas ut på sociala medier än på traditionella publikationsforum. Nämnden ansåg det vara särskilt skadligt att texten publicerades i ett medium riktat till småbarnsföräldrar, där den kunde styra föräldrarna att göra val som kunde vara till skada för deras barns hälsa.

Opinionsnämnden för massmedier använde samma formulering i ett fällande beslut i januari 2018 (6665/MTV/17), som berörde ett finländskt företags produkt. MTV skrev om ett aminosyrapreparat på sin webbplats den 3 september 2017. I artikeln kallades preparatet läkemedel, trots att det inte var registrerat som läkemedel och inte salufördes som sådant. I rubriken sägs det att *personer som använt ett läkemedel som skyddar magsäcken blivit kvitt sin migrän och att läkemedlet inte har några biverkningar: det skulle vara ett stort steg framåt för behandlingen av migrän.* Den som gjorde anmälan till OMN skrev att artikeln ger en felaktig bild av att preparatet används inom hälso- och sjukvården eller för behandling eller förebyggande av sjukdom, så som läkemedel i allmänhet används. Enligt anmälan har preparatet inte samma verkan som läkemedel; om det vore så, skulle det klassas som läkemedel och läkemedel regleras strikt i läkemedelslagen. Men det används som kosttillskott.

mtv Uutiset Sport Viihde Lifestyle TV ja ohjelmat Video

Uusimmat Luettaimmat Kotimaa Ulkomaat Rikos Talous Kulttuuri Huomenna Suomi Mies

Vatsan suojäläkkeen käyttäjiltä katosi myös migreeni – lääkkeellä ei ole haittavaikutuksia: "Olisi iso askel migreenin hoidossa"

HOTIMAA | JULKAISTU 03.09.2017 07:11

MTV Uutiset

Vatsan suojäläkkeen käyttäjät ihmettelivät, kun käytön myötä katosivat paitsi vatsaoireet, myös migreenivaivat. Lääkkeen valmistaja kiinnostui havainnoista. Nyt asiasta on menellään tieteellinen tutkimus, ja tuloksia voidaan odottaa vielä tänä syksynä.

Bild 3. Magmedicin och migrän.

Enligt anmälaren kallar också en representant för företaget produkten för läkemedel. Den som gjorde anmälan tog kontakt med redaktionen, men MTV gick inte med på att göra ändringar. I ett genmäle till Opinionsnämnden för massmedier anser chefredaktören för MTV att artikeln inte innehåller väsentliga sakfel. Chefredaktören svarade också att det enda som eventuellt är något inexakt är de termer som används i artikeln (till exempel kapsel, produkt, läkemedel). Enligt chefredaktören används dessa termer allmänt om preparatet; de användes alla både av intervjuobjekten och av apotekspersonalen när redaktören frågade vilken avsättning preparatet har. Den term som apotekspersonalen använde var magmedicin. Enligt chefredaktören är den tekniskt sett mest exakta termen ”medicinteknisk produkt”. Att använda den termen i artikeln skulle ha varit mycket vilseledande för läsaren, eftersom det är frågan om en kapsel och inte en teknisk produkt. Enligt chefredaktören kom man i samförstånd med intervjuobjekten överens om att använda en något vidare term, så att det är möjligt för läsaren att förstå vilket slags preparat det är fråga om (Bild 3).

Enligt Journalistreglerna måste medier förhålla sig kritiska till informationskällor när källorna är personer som kan ha nytta av saken. I sitt beslut bedömde nämnden att personernas bindningar kom tillräckligt klart fram i texten och att läsarna kunde ta ställning till bindningarna, trots att MTV för artikeln bara hade intervjuat den medicinska chefen för firman som framställer produkten och den läkare som ansvarar för forskningen om den. Beträffande terminologin i artikeln betonade ONM att medierna har rätt att välja sina uttryck också när de är kontroversiella. I detta fall var det dock ett väsentligt sakfel att systematiskt kalla produkten läkemedel, eftersom det gav läsaren en felaktig bild av preparatets natur. MTV borde ha korrigerat felet efter att ha fått in begäran om rättelse. Till slut betonade nämnden åter en gång att medierna måste vara särskilt noggranna när de behandlar hälsorelaterade ämnen, så att de inte förleder allmänheten att göra val som är felaktiga för deras hälsa. MTV ansågs ha brutit mot Journalistreglerna och fick en anmärkning.

På senare tid har Opinionsnämnden för massmedier i sina beslut hänvisat till dels kravet på sanningsenlighet, dels vikten av att journalisten är trovärdig och den offentliga diskussionen faktabaserad. Man ska dock inte dra alltför raka slutsatser av enskilda journalistiska alster eller av anmälningar mot och beslut

om dem, eftersom det är svårt att jämföra enskilda beslut sinsemellan. Principuttalandena från Opinionsnämnden för massmedier har dock en styrande funktion och är avsedda att på ett allmänt plan styra journalistiken.

Sammanfattning

En journalist som skriver om hälsa och sjukdom har ett ansvar inför sin publik. Medierna producerar gemensamma samtalsämnen, men på samma gång avgränsar de vilka språkliga uttryck som används om hälsa och sjukdom och vilka debattörer som ges publicitet (14). I samarbete med läkare och andra yrkespersoner inom hälso- och sjukvården har journalisterna av tradition skapat lättfattliga termer och begrepp för sjukdomar och deras behandling (15). De senaste åren har också den omvärld journalisterna arbetar i förändrats till följd av sociala medier, eftersom de nya mediernas delningstjänster tar medborgarnas tid och uppmärksamhet i anspråk i ökande omfattning. Inslag i medierna förväntas väcka allmän debatt, och det räcker inte längre att enbart komma med information och fakta (16).

Journalismens faktabas har fått allt större betydelse under de allra senaste åren, när pratet om etablerade och alternativa medier och hat har tilltagit och man talar om en ”postfaktisk tid” och ”alternativa fakta”. Ett false balance-upplägg i tv-program och tidningsartiklar innebär att det uppstår en objektivitetsillusion, där en åsikt och vetenskaplig forskning ses som likvärdiga. Sanningen finns inte mitt emellan dem, vilket särskilt redaktörer alltför ofta glömmer.

Beslut från Opinionsnämnden för massmedier, som lägger fast den journalistiska etiken, om artiklar och program med hälsoinnehåll har den senaste tiden betonat betydelsen av sanningsenlig journalistik i korselden mellan motstridiga fakta och starka åsikter. En försiktig bedömning verkar visa att Opinionsnämnden för massmedier i sina allra senaste beslut har intagit en hårdare inställning till objektivitetsillusionen och till den bristfälliga vetenskapliga grunden för inslag om hälsa. Nämnden har alltså betonat kravet på sanningsenlighet.

Vi måste finna oss i att vetenskapliga fakta ifrågasätts och att alternativa sanningar orsakar förvirring, och att det hela tiden kommer nya medieskandaler om till exempel vaccinationer, medicinska behandlingar och kostfrågor. Medicinska experter kan inte dra sig undan massmedier och sociala medier,

---

trots att det ibland i den offentliga debatten framställs som ett sätt att undgå objektivitetsillusionen i medierna eller osakliga kommentarer. Massmedierna och till och med de sociala medierna erbjuder en kanal för att dela information och upplevelse, men att utnyttja dem kräver vilja att interagera på ett nytt sätt, som är mer jämlikt och individuellt än tidigare. Bättre kommunikativ kompetens bör därför integreras i grund- och vidareutbildning för läkare.

Tack vare sitt yrke har läkarna erfarenhet av att kombinera vetenskaplig och empirisk kunskap. Läkaretiken förpliktar dem att utnyttja kunskapen för människors bästa. Sanningsenlighet och att omsätta den i det praktiska arbetet är en gemensam nämnare i de etiska reglerna för både läkare och journalister. Det gemensamma gränssnittet i dessa etiska kodsystem kan vara det element som bär upp en sanningsenlig informationsförmedling.

Ulla Järvi

ulla.jarvi@tiedetoimittajat.fi

Referenser

1. Hufvudstadsbladet 5.1.2018 "Polisen utreder mamma som gett silvrvatten till barn".
2. Spotlight 19.11.2017. Hopeaveden sameampi puoli. Yle Teema Fem.
3. Myrkkyyä hopeamaljassa. 27.11.2017. Yle, MOT.
4. Journalistreglerna med bilaga (2011). Opinionsnämnden för massmedier. Tillgänglig på: <http://www.jnsn.fi/sv/journalistreglerna/> (Läst 27.12.2017).
5. Pöyhtäri R, Väliverronen J, Ahva A. Suomalaisen journalistin itseymmärrys muutosten keskellä. Media & viestintä 2016;39;1:1–23.
6. Lääkäriin etiikka (2013). Lahti: Finlands Läkarförbund.
7. Lehtinen, A. P. Journalismin objektiivisuus: Pragmaattinen tietokäsitys ja relativismin haaste moniarvoisessa yhteiskunnassa. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja (15) 2016. Helsingfors universitet.
8. Malmberg, T. Totuus totuuden jälkeisenä aikana – mediatutkimuksen tieteenfilosofiaa. Media & viestintä, 2017;40:3–4, 54–75. Tillgänglig på: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/67794>. (Läst 5.1.2018).
9. Kuutti, H. Journalistisen työprosessin jäljillä. Media & viestintä 2017;40: 3–4, 77–82. Tillgänglig på: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/67783>. (Läst 29.12.2017).
10. Tiedebarometri 2016. Tutkimus suomalaisten suhtautumisesta tieteeseen ja tieteellis-tekniseen kehitykseen. Tieteen tiedotus ry. Tillgänglig på: http://www.tietentiedotus.fi/files/Tiedebarometri_2016.pdf (Läst 29.12.2017).
11. Experimenten, Säsöng 1 – Avsnitt 1: Stjärnkirurgen. Svt 10.10.2017.
12. VA-barometern 2016/17 – VA-rapport 2016:4 Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA. Tillgänglig på: <https://v-a.se/2016/12/va-barometern-201617/> (Läst 19.1.2018).
13. Järvi, U. Tiedekiistat ja tekstimainonta johtavat Julkisen sanan neuvontaan. I boken Maito tappaa ja muita outoja tiedeuutisia. Vastapaino, 2017.
14. Torkkola, S. Muuttuva terveysviestintä, medioituvat terveydet ja sairaudet (Teoksessa Järvi, Ulla (toim.) Tautinen media. Helsingfors: Duodecim, 2014;18–31.
15. Ahlmén-Laiho, U. & Suominen, S. & Tuominen, R. & Järvi, U. Finnish Health Journalists' Perceptions of Collaborating with Medical Professionals. Safe and Secure Cities, 450 (series Communication in Computer and Information Science) 2014;1–15.
16. Ikonen, J. & Mäkilä, K. Tästä nousi kohu! Miten jatkuvat kohut rapauttavat journalismia. Media & Viestintä 34: 1. Journalismikritiikin vuosikirja 2011;186–195.

Summary

Mass media is responsible to the public

Mass media continue to play a remarkable role in everyday life in Finland. Health news creates a picture of medical advances and services. Media have a strong influence on health-related behavior, which challenges journalistic practices. Through recent examples, it seems as if health safety officials sometimes start their action only after a media commotion. According to the Finnish Guidelines for Journalists, "A journalist is primarily responsible to the readers, listeners and viewers, who have the right to know what is happening in society". This article suggests that the journalists' responsibility comes close to that of the Code of Medical Ethics.